

Jaarrond aantrekkelijke rododendrons kweken

Bezoek aan Cox' Glendoick Gardens and Nursery in Schotland

Kweker Kenneth Cox.

Wie iets met rododendrons te maken heeft of ervan houdt, zou minimaal de kwekerij en de tuinen van Glendoick bij het Schotse Perth eens moeten bezoeken. Al drie generaties is de familie Cox bezig met het verzamelen en kweken van nieuwe rododendron- en azaleacultivars. Peter Cox is een zeer bekende naam in dezen. Thans staat zijn zoon Kenneth (43) aan het roer van de onderneming. Met hem nam de redactie een kijkje in de kraamkamer van Glendoick.

Auteur: Broer de Boer

Terwijl Kenneth Cox een storing moet verhelpen aan het computersysteem, loop ik alvast rond in de prachtig aangelegde tuinen op het landgoed van dit rododendron- en azalea-imperium. De Cox-familie komt uit een geslacht dat zijn fortuin maakte in de jute-industrie. Kenneth's grootvader wilde niet in een fabriek werken en bleek meer voor natuur en planten te voelen dan voor een job in de industrie. Hij verzamelde planten en schreef erover. Deze telg uit de familie legde in 1920 de basis voor de Glendoick Gardens die voor het publiek geopend zijn. De tuinen herbergen een van de mooiste collecties rododendrons en azalea's van Engeland, en vele andere planten en struiken. Maar ik kwam voor de kwekerij!

Plant-hunting

Naast de grondlegger van Glendoick blijken ook zijn zoon Peter Cox en diens zoon Kenneth Cox besmet met het verzamelvirus van planten, maar dan specifiek van rododendrons en azalea's. Kenneth en zijn vader blijken tot 2005 zo'n 40 *plant-hunting expeditions* over de hele wereld op hun naam te hebben gezet. Hun doel: dat

Glendoick kweekte meer dan 25 'bird hybrids'. Ze zijn bijeengezet in een apart gedeelte van de tuin.

ene specifieke, nog onbekende plantje van een nieuwe rododendronvariëteit te vinden in China, Bhutan, Tibet of Chili, om hiermee te kruisen en nieuwe hybriden te kweken. Die expedities, die zich overigens ook in Schotland afspelen, lever-

den hen ooit een verblijf achter de tralies op in China vanwege vermeende spionageactiviteiten.

Bird Hybrids

Een van de eerste successen van deze activiteiten

werd gescoord met kruisingen van een groten-deels genegeerde groep van kleinbladige alpine rododendronvariëteiten en dwergsoorten. Peter Cox liet zijn oog vallen op de *Rododendron ludiowil*. Dat is een compacte plant, die bloeit met een overdaad aan gele bloemen, die relatief groot zijn in verhouding tot het blad. Hij werd zelden in het wild aangetroffen en slechts in een handvol tuinen deed deze plant het goed. Een moeilijke plant dus, die zich bovendien niet gemakkelijk liet kruisen. Peter had geluk: wonderwel bleek het een uitstekende ouder te zijn, waarvan de nakomelingen het veel beter doen dan de plant zelf. De armetierig groeiende en geel bloeiende plant bleek ook een uitstekende ouder voor kruisingen waarvan de nakomelingen het veel beter doen. Hoewel het kruisen met de *R. ludiowil* heel moeilijk gaat, betekende de eerste kruising van *R. ludiowil* x *R. rupicola* var. *Chryseum* een revolutie in de rododendronwereld. Van deze Chikor en zijn latere halfbroertje Curlew zijn duizenden exemplaren verkocht over de hele wereld. De planten zijn slechts enkele inches hoog, ze bloeien uitbundig en vormen als het ware kussens van rododendrons. Dit was een succes waar Glendoick nog steeds op teert, want na dit goede resultaat uit de jaren 60 begon Peter Cox systematisch met het kruisen van de tot dusverre genegeerde groep rododendrons: de kleinbladige alpine en dwergsoorten. Peter Cox gaf zijn deze hybriden vogelnamen, zoals Snipe en Chiffchaff. Ze waren en zijn nog steeds populair bij bezitters van kleinere tuinen.

Mooier blad

Maar de ontwikkelingen bij Glendoick zijn sedert het succes van de bird-hybrids alweer een stuk verder. Zoon Kenneth Cox blijkt een gepassioneerde expert, een man met een gigantisch geheugen voor zijn planten en een heerlijke verteller: "De vogelhybriden vulden een gat in de markt. Van oudsher werden grote rododendrons natuurlijk vooral gekweekt voor grote landgoederen. Daar passen eigenlijk alleen maar grote planten bij. En wees nu eerlijk: zijn die hoge, traditionele rododendrons niet vreselijk saai als ze uitgebloeid zijn? Daarom zijn we als kwekerij Glendoick dus al jaren bezig om hierin verandering te brengen en kweken we hybriden die een heel ander en mooier blad hebben. Daarbij kun je denken aan de vorm en de grootte, maar ook zeker aan de kleur van het blad." Kenneth troont me trots mee naar een hoek in de nursery, waar ver achter de bordjes 'Private, no entrance' een verzameling uitgangsmateriaal staat waarmee hij

Ever Red ['851C'], een nieuw succesnummer dat uitsluitend in licentie verkocht wordt.

kweekt. Glendoick blijkt over een keur aan rododendronvariëteiten te beschikken met bladeren die afwijken van het traditionele rododendronblad, zoals rododendrons met bonte bladeren, volledig rode bladeren, zilverkleurige bladeren en bladeren waarvan de onderkant rood is en de bovenkant groen. Kenneth: "Je moet je realiseren dat je bij een rododendron elf maanden per jaar alleen maar van het blad kunt genieten. Bij veel variëteiten is het jonge blad vaak iets anders gekleurd, wat net zo spectaculair kan zijn als bloei. Ook de zilverachtige of bruine beharing kan het blad een attractief uiterlijk geven. Wij proberen met ons kweekwerk iets bijzonders van het blad te maken. Daarbij verliezen we uiteraard de andere belangrijke kenmerken van de plant niet uit het oog."

Ever Red ['851C']

Kenneth wijst op een plantbed met jonge rododendrons, die een bijzonder mooi, aan beide zijden donkerrood blad hebben en die volgens hem roze bloemen dragen. Deze dwergvariëteit die 60-80 cm hoog wordt, is winterhard en draagt de naam Ever Red ['851C']. Kenneth: "Het gaat om jaarrond rood blijvend blad. Dit is een nieuwe *cashing cow* voor ons bedrijf want deze cultivar mag uitsluitend in licentie verkocht worden." (In Nederland gebeurt dat door het Boskoopse bedrijf Valkplant, -red.) Onderwijl passeren we een bruine cultivar, die volgens Kenneth zijn oorsprong in het Boskoopse heeft. Maar mijn gastheer laat ook zien dat slagen en mislukken heel dicht bij elkaar liggen. Allereerst toont hij een eveneens roodbladige variëteit, die hij waardeloos noemt. "Waardeloos, omdat de bloem te klein

Viking Silver met zilverachtige bladeren, die er vochtig heel anders uitzien dan bij droogte.

Een andere bijzonderheid is de *Wine & Roses* die Kenneth laat zien: de *Wine & Roses*, een cultivar met een helder- tot lichtroze open bloemtros. De jonge bladeren hebben een bronsachtige kleur met een dieprode tot paarse onderkant. De omhoogstaande bladeren zijn van veraf zichtbaar en blijken volgens Kenneth ook in de winter zeer aantrekkelijk te zijn.

Een rododendron met bonte bladen en een rododendron met afwijkende bonte bladeren.

is, de bloembladen slecht gevormd zijn en het paarse pigment in de hele bloem overheerst, tot in de stempel, de meeldraden, het vruchtbeginsel en het bloemstengeltje toe.”

Geen containers

“Terwijl bijna de hele rododendronproductie in de UK plaatsvindt in containers, heeft Glendoick de verleiding hier weerstaan”, vertelt Kenneth. “Wij zijn er namelijk van overtuigd dat je door in de volle grond te telen een betere plant produceert, die gemakkelijker aanslaat op zijn uiteindelijke standplaats. Bij containerteelten krijg je wortelkluiten in onnatuurlijke vormen. Sommige variëteiten van dit product kun je trouwens niet eens in containers kweken. Daarnaast zijn planten van

uit de volle grond gemakkelijker te verpakken en goedkoper te verzenden. Wij hebben dus ook het gebruik van veen als substraat tot een minimum gereduceerd. Overigens kweken we tere rododendrons en altijd groene azalea's wel in potten, maar de rest kweken we op het veld. Bestellingen lopen per mail en Glendoick heeft zich daarmee ontwikkeld tot het grootste online verzendhuis van rododendrons en azalea's in Europa.”

Missers

Na deze toelichting lopen we naar een ander plantbed, waar Kenneth laat zien dat kruisingen ook tot ongewenste bladeren kunnen leiden. We staan stil bij een plant die volgens hem wel een mooie bloem geeft, maar bijna een geheel

wit blad heeft: “Deze kruising heeft geen chlorofyl en verbrandt snel onder de zon; hier heb je commercieel dus niets aan. Maar ik zal je even laten zien dat er ook afwijkingen kunnen komen als je variëteiten met bont blad gebruikt voor je kruisingen.” Kenneth wijst op een aantal planten die deels een bont bovenblad hebben en deels gewone groene bladeren. Dit zou volgens hem veroorzaakt worden door een complexe genetische samenstelling. “Zo'n onegale struik is ongewenst”, luidt zijn oordeel. Hieruit blijkt hoe serieus hij het kweekwerk neemt om alleen maar mooie, nieuwe variëteiten op de markt te brengen.

Groot blad

Het blijkt dat de Toverdoos van Pandora op Glendoick nog niet is uitgeput. We lopen naar een andere hoek van de kwekerij. Al wandelend en pratend vraagt mijn gastheer hoe groot ik denk dat een rododendronblad kan worden. Mijn schatting, 30 cm, blijkt er zo'n 70 cm naast te zitten. In deze hoek staan rododendronsoorten die grote bladeren bezitten en afkomstig zijn uit Noorwegen. Vermoedelijk uit een streek waar de warme Golfstroom voor een aanlokkelijk klimaat zorgt, want ze zijn niet winterhard, volgens Kenneth. Ook aan de grote bladeren blijkt weer iets bijzonders te zijn: de onderkant is niet groen maar bruin. En ik vraag me af of de familie Cox ook hier de hand in heeft gehad. In elk geval heeft Kenneth de ambitie om met deze variëteiten zijn kweekwerk een nieuwe impuls te geven.

Commercieel is deze rododendron oninteressant en zal hij op de brandstapel eindigen. Maar misschien kan Kenneth Cox toch bepaalde genen nog benutten.